

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Çoklu-Ortamlı Yazılımların Fransızcanın Yabancı Dil Olarak Öğretimindeki Yeri ve İşlevleri*

Erdoğan Kartal

*Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı
ekartal@uludag.edu.tr*

Özet. Bu çalışmada, günümüzde hemen hemen her alanda kullanılan bilişim-iletişim teknolojileri ve onların bir uzantısı olarak kabul edilen çoklu-ortamlı yazılımların; dil öğretimi için tasarlanmış CD-Rom ve İnternet sitelerinin, Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimindeki yeri ve işlevleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar Destekli Dil Öğretimi, Çoklu-ortamlı Yazılımlar (CD-Rom ve İnternet Siteleri), Yabancı Dil Olarak Fransızca Öğretimi.

Abstract. In this study, it is the researcher's aim to analyze the place and functions of informative and communicational technologies employed nearly in every domain in our times, multimedia aids, in its clearest sense (language teaching CD-ROMs and the Internet sites) in teaching French as a foreign language.

Key Words: Computer Assisted Language Learning (CALL), Multimedia Aids (CD-ROMs and Internet Sites), Teaching French as a Foreign Language.

1.Giriş

20.yüzyılda meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeler etkisini, toplumsal yaşam, ekonomi ve iletişim alanlarında olduğu kadar eğitim/öğretim alanında da göstermiştir. Özellikle ses (gramofon, radyo, kasetçalar...), görüntü (yansı makinesi, tepegöz...) ya da her ikisini birlikte sunabilen (sinema, televizyon, video...) görsel-ışitsel düzeneklerin birer ders aracı ve ancak bu düzenekler aracılığıyla çalınabilen plak, manyetik bant, film, kaset gibi kimi ürünlerin ise birer ders materyali olarak kullanım oranı her geçen gün biraz daha artmıştır. Diğer yandan, eğitimbilimciler ve öğretmenler de durmaksızın söz konusu düzenek ve materyalleri nasıl daha etkili ve verimli kullanabileceğinin çabası ve arayışı içerisinde olmuşlardır. Eğitimin her dalı gibi yabancı dil öğretiminde de bu çaba ve arayışlar dün olduğu gibi bugün de sürmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve yaklaşımların tarihsel gelişimine baktığımızda, neredeyse tamamının, teknolojik buluş ve bilimsel gelişmelere koşut olarak ortaya çıktığını görmekteyiz. Hiç şüphesiz bilişim alanındaki gelişmeler, henüz geride bıraktığımız 20.yüzyılın ve günümüzün en önemli gelişmelerinden biridir. Günümüz bilişim-iletişim teknolojilerinden çok önce, yukarıda saydığımız ses ve resim ya da her ikisini bir arada üretip yaymaya yarayan birçok teknolojik buluştan faydalanan dil öğretim alanı, söz konusu özellikleri bir bütün olarak bünyesinde barındıran "Kişisel Bilgisayar" (PC) teknolojisini (ses + görüntü + kayıt + etkileşim = çoklu-ortam), dil öğretimindeki diğer gelişmelerin ışığında 1980'li yılların ortalarından itibaren sıklıkla kullanmaya başlar. Yabancı dil öğretmenleri ve bilgisayar programcıları bir araya gelerek İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Almanca gibi yeryüzünde konuşulan belli başlı büyük dillerin öğretiminde kullanılmak üzere farklı işlevleri olan yazılımlar geliştirirler. 90'lı yıllarla birlikte iletişim ve bilgisayar ağlarının, kısacası İnternetin bütün dünyada yaygınlaşıp kullanılmasıyla, söz konusu ağ üzerinde de her dilden öğretim siteleri tasarlanır. Böylelikle bu alanda da bireysel ve uzaktan eğitim olanağı doğmuş olur.

"Çevirim içi" (İnternet siteleri) ve "çevirim dışı" (CD-Romlar) "çoklu-ortamlı ürünler" (produits multimédias) olarak adlandırılan bu yazılımların dil öğretiminde kullanılması, Cembalo (2001)'nin de işaret ettiği gibi, alana yeni bir umut ve heyecan getirmekle birlikte beraberinde şaşkınlık ve hayal kırıklığı da yaşatır. Gerçekten de çoklu-ortamlı yazılımların, yabancı dil öğretimi dahil, eğitimin hemen her alanında kullanılmasını, kimileri Gutenberg'in matbaayı buluşuyla gerçekleştirdiği devrime eş tutarken kimileri de bu yazılımların salt tüketime yönelik bir aldatmacadan ibaret olduğunu ileri sürmektedir (Lancien, 1998).

2. Amaç

Bütün bu süreç ve savları da göz önünde bulundurarak çalışmamızda, "çoklu-ortamlı yazılımların Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimindeki yeri ve işlevleri nelerdir?" ana sorunsalı ekseninde temelde aşağıdaki sorulara yanıt aranması amaçlanmaktadır:

- Çoklu-ortamlı yazılımlar nasıl bir süreç sonunda ortaya çıkmıştır, bu yazılımların yabancı dil öğretimi ve diğer bilimlerle olan bağlantıları nelerdir?
- Yabancı dil olarak Fransızca öğretimine getirdikleri yenilikler nelerdir?
- İçerik ve işlevleri bakımından yararları nelerdir, sınırları nerelere kadardır?
- Kullanılan diğer yöntem ve yaklaşımlardan belli başlı farklılıkları nelerdir?

3.Yöntem

3.1. Bütüncenin Oluşturulması

Araştırmamızın bütüncesini, yabancı dil olarak Fransızca'yı öğrenmeye yeni başlayan (débutant), sınırlı ve yanlış da olsa bu dilde bir edinimi olan (faux-débutant) ya da ortalama (intermédiaire) düzeydeki öğrenciler için geliştirilmiş Fransızca (langue générale) yazılımlar (CD-Rom) ve İnternet Siteleri oluşturmaktadır.

3.2. Yazılımların Seçimi

Tanımlanan bütünce kapsamında, Charles-de-Gaulle Üniversitesi (Lille-Fransa) Çoklu-ortamlı Bireysel Dil Öğrenim Merkezi'nin (Centre de Ressources en Langues) Fransızca modülündeki CD-Rom ve İnternet Siteleri derlenerek, amaç, yapı, içerik ve işlevlerine göre sınıflandırılmıştır. Ardından çözümlenmek üzere aşağıdaki yazılım ve siteler seçilmiştir:

a. Cd-romlar

- *Tempo*
- *Funambule*
- *Tell me more*
- *Pour tout dire*
- *Je vous ai compris*

b. Siteler

- Accord
- Funambule en ligne
- Bonjour de France
- Civilisation Française

3.3. Çalışmanın Yapılandırılması

Çalışmamız üç ana bölüm olarak yapılandırıldı. Her bölüm, birbiriyle ilintili iki alt bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, sonraki bölümlerde çözümlenecek yazılım ve sitelere ışık tutması bakımından, bilişim-iletişim teknolojileri ve onların uzantısı sayılan bugünkü çoklu-ortamlı yazılımların nasıl bir süreç sonunda ortaya çıktıkları ve yabancı dil öğretimindeki kullanım evreleri tündengelim bir yaklaşımla incelenmektedir. İkinci bölümde, konumuz sınırları ve amaçları doğrultusunda seçilen, aynı zamanda çalışmamızın da gövdesini oluşturan CD-Rom ve İnternet siteleri, geliştirdiğimiz ölçekler (grille d'analyse) (Ek.1 ve 2) aracılığıyla çözümlenerek, içerik, teknik ve pedagojik bakımdan değerlendirilmektedir. Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde ise Fransızca öğretiminde kullanılan yöntemlerin genel bir değerlendirmesi yapılarak, bu yöntemler, amaç, içerik, uygulama ve işlevsellikleri bakımından bir önceki bölümde çözümlenen CD-Rom ve İnternet siteleriyle karşılaştırılmaktadır.

4. Bulgular ve Yorumlar

Çoklu-ortamlı yazılımların soy ağacından, bu yazılımların içerik çözümlenmesine ve dil öğretiminde kullanılan diğer yöntem ve yaklaşımlarla olan ilişkilerine kadar uzanan bir evrende gerçekleştirdiğimiz bu araştırmada, söz konusu yazılımların Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimindeki yeri ve işlevlerine dair kimi bulgular elde ettik. Sonuç olarak; bu yazılımların alan için iyi bir birikim oluşturduğu ancak kimi eksikliklerinin de olduğu görülmüştür.

4.1. Teknoloji ve Dil Öğretimi

Teknolojik buluşların dil öğretiminde kullanılması, bu alanda her seferinde kavram, terminoloji ve yöntem kargaşasına yol açmıştır (bkz. Ek. 3). Dil öğretim alanı teknolojiyle ilk olarak 19. yüzyılın birinci çeyreğinde ortaya çıkan Davranışçı Ruhbilim ve onun dilbilimdeki yansıması olarak kabul

edilen Amerikan Yapısalcılığının birlikteliği sayesinde tanışır. Bu iki kuramdan hareketle geliştirilen Programlı Öğretim ve Duy-Konuş (Audio-Lingual) Yöntemleri ve bu yöntemlerin uygulama düzenekleri sayılan Öğretim Makineleri ve Dil Öğretim Laboratuvarları 1950'li yıllara damgasını vurur. 60'lı yılların başında Noam Chomsky (1959)'nin Yapısalcı ve Davranışçı öğrenme teorilerini yermesi bu alanda yankı bulurken Programlı Öğretim ve Yapısalcı Dilbilimin de sonunu getirir. 1960'ların sonuna doğru bilişim alanında yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerin eğitim alanındaki yöntembilimsel dönüşümü sayılan Bilgisayar Destekli Öğretim (BDÖ) yöntemi alana yeni bir nefes aldırca da Programlı Öğretime özgü kimi sorun ve açmazlar burada da kendini gösterir. 1970'lerin başında BDÖ yerini, Jean Piaget'nin öncülüğünü yaptığı bilişsel (cognitif) bilimler ve bilgisayar mühendisliğindeki (özellikle Yapay Zeka alanındaki çalışmalar) gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan LOGO yazılımı ve Yapay Zeka Destekli Bilgisayarlı Öğretim gibi uygulamalara bırakır. 80'li yıllarda mikro-bilişimin, özellikle kişisel bilgisayarların (PC) yaygınlaşması alana yeni bir dinamizm getirir. Kişisel bilgisayarlar başlangıçta lazer-disk (videoédisque) çalan U-Matic gibi düzeneklere eklenerek bunları kumanda etmek için kullanılır. Bu düzenekle birlikte, önceki teknolojilere oranla daha esnek bir bireysel öğrenme olanağı sunan "etkileşim" (interactivité) kavramı ortaya çıkar. 1990'ların başında, "ses-metin-görüntü" üçlüsünü "sayısal" (numérique) olarak bir arada sunabilen CD-Romların üretilmesi ve depolanan bu veriler arasındaki etkileşimi, yani bir veriden diğerine geçebilme, bağlantı oluşturabilme, istenildiği kadar çoğaltıp yayabilme, kaydedebilme ve benzeri işlemlere olanak sağlayan "hypertext" tekniğinin icadı bugünkü etkileşimli çoklu-ortamli yazılımların doğmasına yol açar.

Çoklu-ortamli yazılımlar yalnızca disket, CD-Rom ya da hard-disk gibi sayısal veri depolamaya yarayan çevirim dışı (hors line) araçlardan ibaret değildir. Dünyanın dört bir yanındaki bilgisayarların ve sayısal veri bankalarının (vidéotex) ortak bir protokol (HTTP-Hypertext Transfer Protocol) ve bilgisayar dili (HTML-HyperText Markup Language) çerçevesinde birbirlerine iletişim hatları (radar, telefon, uydu ya da doğrudan) aracılığıyla bağlanmasıyla ortaya çıkan uluslararası dev ağıdaki, yani İnternet üzerindeki siteler de birer çoklu-ortamli yazılım sayılmaktadır. Zira bu siteler de içerik olarak "ses-metin-görüntü" üçlüsünün birer sayısal bileşenidir. Ancak tüm veriler servis sağlayıcı olarak adlandırılan bir bilgisayar (serveur) üzerinde depolanmaktadır ve CD-Rom ve benzeri çevirim dışı araçlardan farklı olarak, kullanıcılar buradaki verilere uzak bağlantı yoluyla (telefon hattı gibi) ulaşabilmektedirler ve söz konusu veriler sadece *Internet Explorer* ya da *Netscape Navigateur* gibi tarayıcı (browser) programlar aracılığıyla incelenebilmektedir.

1950'lerin sonuna doğru savunma amaçlı tasarlanan askeri araştırma projesi "ARPA" (Advanced Research Projects Agency) kapsamında temelleri ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde atılan İnternet, o günkü adıyla ARPANET, başlangıçta ordu ve Amerikan üniversitelerindeki araştırmacılar tarafından iletişim amaçlı kullanılmaktaydı. Ancak bilişim ve iletişim alanındaki gelişmelere koşut olarak bu yerel ağ da büyüdü ve dünyanın dört bir yanına kök saldı. Bugün, İnternet ve onun sağlamakta olduğu Web (World Web Wide), elektronik posta, tartışma grupları (forum), eşzamanlı-artzamanlı sohbet odaları (chat), video-konferans, dosya gönderme protokolü (File Transfere Protocol) gibi servisler, başta iletişim, bilgi, ticaret ve eğitim olmak üzere pek çok alanda giderek artan bir yoğunlukla kullanılmaktadır.

Özellikle uzaktan eğitim ve bireysel (otonom) öğrenme alanında kullanılan İnternet teknolojisi (Baron, 1996), dil öğretimi bağlamında da pek çok uygulamaya olanak sağlar. Ancak, dil öğretimi için tasarlanan ve Web üzerinden sunulan "Site" ya da "Sayfalar" (Mangenot, 1998), yapısal olduğu kadar içerik ve amaç bakımından da birbirlerinden oldukça farklıdır. Bu farklılıklara rağmen, her türlü "otantik" dokümana, yani yazılı, görsel ya da işitsel, sınıf için tasarlanmamış ancak bir iletişim işlevini, bir bilgiyi ya da bir dil kavramını karşılamak üzere hazırlanan her türlü belgeye (Ataseven, 1988) ulaşabilme, eşzamanlı ya da artzamanlı olarak o dili konuşan insanlarla iletişim kurup, pratik yapabilme ve değişik türdeki "benzeşim" (simulation) ve etkinliklere olanak sağladığı için İnternet ve araçlarının alan için iyi bir eğitim teknolojisi olabileceği pek çok araştırmacının ortak kanısındır.

4.2. CD-Rom ve Sitelerin Çözümlemesi

4.2.1. CD-Romlar

Fransızca öğretimi için tasarlanan CD-Romlar yapı bakımından genellikle bu alanda kullanılan diğer ders (metotlar) ve alıştırma kitapları, ses ve video kasetleri gibi materyal ve araçlarla benzerlik göstermektedir. Ders, ünite ya da modüller genellikle kısa bir video filmle başlayıp (filmler çoğunlukla otantik olamayıp özellikle o ders için kurgulanmışlardır), film üzerine yapılan değişik etkinliklerle sürerek pekiştirme amaçlı alışımlarla sona ermektedir. Modüllere pekiştirme amaçlı eklenen dokümanların da otantik olmayıp özellikle o yazılım için üretildikleri gözden kaçmamaktadır. Çünkü söz konusu dokümanların neredeyse hiçbiri ne Fransızların günlük yaşamlarına ne de Fransız uygarlığına herhangi bir göndermede bulunmamaktadır.

CD-Romlarda sunulan alıştırtma ve etkinlikler tür olarak bir yazılımdan diğere farklılık göstermektedir. Ancak bunların hemen hemen tamamı “anlama”, özellikle “sözlü anlama” ve Fransızcanın işleyişiyle ilgili genel dilbilgisi kuralları üzerine kurgulanmıştır. Sözlü ve yazılı anlatımla ilgili alıştırtma ve etkinlikler yok denecek kadar az olduğu gibi “iletişimsel” (communicatif) oldukları da söylenemez.

Yabancı dil öğretiminde yazılım üretmek için geliştirilen *Speaker* adlı yazarlık sistemiyle (système-auteur) hazırlanan CD-Romlar (*Je vous ai compris* ve *Pour tout dire*) ve diğere programlama dilleri aracılığıyla tasarlanan, “kullanıma hazır” (prêt-à- porter) diye adlandırılan CD-Romlar (*Tempo, Tell me more...*) arasındaki fark oldukça belirgindir. İkinci grup CD-Romlar, dilsel içerik, etkileşim ve pedagojik bakımdan birinci gruba oranla daha zayıf kalmaktadır. Bu yazılımlardaki modül ya da dersler tematik olarak herhangi bir bağ içermeyip, sözcük ve dilbilgisi öğretimini ön plana çıkaran ancak iletişim odaklı olmayan biçimsel (formel) bir dil anlayışıyla hazırlanmıştır. Etkileşim ise ancak resim ve metinler üzerinde gerçekleştirilebilen kimi küçük müdahalelerle (manipülasyon) sınırlı kalmaktadır.

Diğere yandan, *Speaker* ile üretilen CD-Romlar ise aşağıda belirtilen noktalarda diğere yazılımlara oranla göreceli bir zenginlik sunarlar:

- Bu CD-Romlarda, modül ya da dersler arasında herhangi bir tematik bağ olmamasına rağmen içerik olarak, dilbilimsel ve pedagojik bir ilerleyiş sergilenmektedir;
- Alıştırtma ve etkinlikler çoğunlukla “sözlü” ve “yazılı” anlamaya odaklıdır;
- Çoklu-ortam özellikleri bakımından diğere CD-Romlara oranla, öğrencinin kendi başına çalışmasını kolaylaştırabilecek pek çok arka plan verisi (içindekiler, sözlük, dilbilgisi fişleri, diyalog ve metinlerin dökümü vb.) sunulmaktadır;
- Etkileşim ise birbirinden farklı benzeşimler, diyaloglar ve çeşitli müdahaleler aracılığıyla gerçekleşmektedir.

4.2.2. Siteler

İnternet siteleri, CD-Romlar kadar tam ve bağdaşık bir yapı içermezler. Üzerine ünite veya ders kurgulanacak metin, ses kaydı ya da video filmi gibi herhangi bir esas (kaynak) doküman sunmadıkları gibi, dersler genellikle “kendi düzeltmeli” (auto-correctif) alıştırtmalar ve “hypertext” bağlantılarıyla

pedagojik bakımdan az kullanışlı, daha çok halka yönelik tasarlanmış sitelere yapılan göndermelerden ibarettir.

Sunulan alıştırmaların neredeyse tamamı "Boşluk doldurma", "Çoktan seçmeli", "Yanlış-doğru" gibi geleneksel (yapısal) alıştırmalar türünde olup, sözcük, dilbilgisi, fonetik ve kültür öğretimi amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencilerin kendilerini sözlü ya da yazılı olarak ifade etmelerine olanak tanımayan bu alıştırmalar daha çok "yazılı anlama" yetisini güçlendirmeye yöneliktir.

Sitelerdeki öğretim yöntemi iki temel işleyiş üzerine kurgulanmıştır: 1) Alıştırmalara yanıt verirken elde edilen doğrudan ya da dolaylı dönütler (feed-back); 2) İşlevsel ve pedagojik yönlendirmeler ve arama motoru, elektronik posta, diğer sitelere gönderme, sözlük gibi tamamlayıcı araçlardan oluşan arka plan yardımları (bunları İnternetin sunduğu olağan imkanlar olarak da tanımlayabiliriz). Etkileşim ise site içi dolaşım, "hypertexte" bağlantılarıyla başka sitelere gönderme ve alıştırmalara değin yönergelerin uygulanmasıyla gerçekleşmektedir.

Çözümlemeler neticesinde, sitelerin içerik ve yapı bakımından CD-Romlar kadar bir bütünlük sunmadıkları sonucuna vardık. Neyin ya da nelerin, hangi düzeyde ve kime (public visé) öğretileceği önceden açıklıkla belirtilmemekle birlikte öğrenciler bağlantılar aracılığıyla sıklıkla, eğitsel nitelik taşımayan başka sitelere doğru yönlendirilmektedir. Bütün bu saydıklarımız öğrencinin tek başına çalışmasını güçleştirebilir ve çalışma anında uyum sorunlarına yol açabilir. Dolayısıyla bu tür siteleri öğrencilerin kendi başlarına, yani bağımsız (otonom) olarak kullanılabilmeleri için her durumda bir yol göstericinin (tuteur /moniteur) varlığı kaçınılmaz görünmektedir.

4.3. Çoklu-ortamlı Yazılımlar ve Dil Öğretim Yöntemleri

Çoklu-ortamlı yazılımlarla ortaya konan öğretim teknikleri ve bu araçlar etrafında oluşturulan yöneme gelince; geçmişte kullanılan dil öğretim teknik ve yöntemlerine ait kimi görüşlerin seçmeci (eklektik) bir yaklaşımla yeniden ele alındığı gözlenmektedir.

Öğretim kuramı olarak, 1950'lilerin başında ortaya çıkan Duy-konuş Yönteminin özünü oluşturan Davranışçı Yaklaşım (uyarıcı-tepki-pekiştirme) çoklu-ortamlı yazılımlarda kendini yeniden göstermektedir. Dilsel anlayış olarak ise, bir sonraki kuşağın, yani 1960 ve 70'li yılların Yapısalcı-Global Görsel-İşitsel (SGAV) Yöntemlerine özgü "biçimsel" (formel) dil anlayışı olduğu gibi benimsenmiştir. Öyle ki İletişimsel Yönteme özgü kimi benzeşimleri (simulation) saymazsak, sunulan etkinlik ve alıştırmaların

neredeysse tamamının yapısal alıştırmalardan ibaret olduğu söylenebilir. Ayrıca bu araçlar günümüz İletişimsel Yöntemlerine ait kimi özellikleri de bünyelerinde barındırırlar. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Gerektiğinde anadile başvurulması;
- Dilbilgisi kurallarının tümdengelim bir yaklaşımla açıklamalı olarak tablolar aracılığıyla özetlenerek sunulması;
- Öğrencinin bu araçlarla çalışırken göstermiş olduğu performansı, çalışmanın başında konulan hedeflere göre kıyaslayan ve çalışma boyunca sürekli iyileştirmeyi hedefleyen “oluşturucu” (formatif) bir ölçme-değerlendirme sisteminin kullanılması.

Dil öğretiminde, çoklu-ortamlı yazılımlarla yürütülen öğretim yöntemini önceden kullanılmış ya da halen kullanılmakta olan diğer yöntem ve yaklaşımlardan farklı kılan en önemli unsur, bu yazılımların her şeyden önce bireysel (otonom) öğrenim için tasarlanmış olmalarıdır.

5. Sonuç

Biz çalışmamızı tamamlarken, her zaman olduğu gibi bilişim alanındaki gelişmeler de tüm hızıyla sürüp gitmektedir. Nitekim 2000’li yıllara Windows İşletimi Sisteminin yeni sürümü *Windows 2000* ve DVD (Dijital Vido Disk) teknolojisi gibi iki büyük gelişmeyle girildi. DVD, CD-Romla aynı boyutta olmasına rağmen CD-Romun 5 ya da 6 katı kadar veriyi (metin-ses-görüntü) dijital olarak depolayabilmektedir. Bu da yaklaşık bir hesapla 4 saatlik VCD (Video CD-Rom) ve VHS den daha kaliteli bir görüntü demektir. Diğer yandan, birçok dili (3 dilden 5 dile kadar) bir arada depolayıp sesli ve alt yazılı olarak sunabilme özelliğiyle yazılımcıları cezbeden bu yeni teknoloji CD-Romun da tahtını sallamaktadır.

Bilişim alanında 2000’li yıllara damgasını vuran diğer bir gelişme ise hızlı Internet bağlantısı olarak adlandırılan ADSL (Asymetric Digital Subscriber Line)’nin yaygınlaşmasıdır. Bu yeni bağlantı biçimi klasik modem ve telefon hattıyla yapılan bağlantıdan 10 kat daha hızlı olup (2048 Kb/sn) bu alanda devrim sayılabilecek yeniliklerden biridir. Bu sayede Ağ üzerindeki büyük veri bankalarına ve eğitim amaçlı tasarlanmış olsun ya da olmasın, her türlü belge ve bilgiye anında ulaşabilme ve inceleyebilme imkânı doğmuştur.

Bilişim-iletişim teknolojileri ve kendi kendine (bireysel) öğrenme arasındaki bağıntı yadsınamaz bir gerçektir. Yerel (Intranet) ve uluslararası (Internet) bilişim ağlarının yaygınlaşmasıyla istenilen her tür bilgiye kolayca ulaşılması, okul dışı (parascolaire) eğitim yazılımlarının gün geçtikçe daha

da çeşitlenmesi gibi etkenler, eğitim alanını git gide öğretmen merkezli olmayan, öğretmenin sadece yol gösteren ve yönlendiren bir tutum üstlendiği “salt” ya da “kısmi” bireysel öğrenmeye doğru kaydırmaya başlamıştır. Ancak bütün bu gelişmeler ve teknolojik olanaklar bize eğitimin fiziksel, maddi ve özellikle de insani bir çevrede gerçekleşmesi gerektiği olgusunu hiç bir zaman unutturmamalıdır. Bu sebeple, her ne olursa olsun öğretmenin rolü gelişip değişmeli ancak hiç bir şekilde yok olmamalıdır diye düşünüyoruz.

Son olarak şunu söyleyebiliriz; bilişim ve iletişim teknolojilerinin toplum hayatındaki rolü ve önemi günümüzde, özellikle de iş ve eğitim alanında, gittikçe artmaktadır. Bir yandan fiyatların daha cazip hale gelmesi, diğer yandan kullanım kolaylığı bu yeni teknolojilerin her yere girmesini sağlamıştır. Öyle ki bu durumu tanımlarken “bilgisayar artık ayağa düştü” ifadesinin kullanılması abartılı sayılmaz sanırız. Kişisel bilgisayarların yaygınlaşması, İnternet bağlantısının en ücra yerlere kadar ulaşması, abone sayısının gün geçtikçe artması ve özellikle cep telefonu kullanımının bir salgın halini alması bunun en iyi kanıtıdır diye düşünüyoruz. Ama bir şey oldukça açık ve kesin: bu da bilişim ve iletişim teknolojilerinin kendilerinden önceki bütün teknolojiler gibi, reddedilmemesi gerektiği ancak seçimi, uyarlanması ve kontrolünün çok iyi yapılmasıdır. Tam bu noktada bu yeni yazılımların seçimi ve nasıl kullanılacağına dair öğretmenlerin kafasındaki sorular da yanıtlarını bulacaktır diye düşünüyoruz.

* Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi (Fransız Dili Eğitimi) Anabilim Dalı’nda Prof. Dr. Neriman Eratalay yönetiminde gerçekleştirilen *La place et les fonctions des produits multimédias dans la didactique du Français langue étrangère* (2004) başlıklı Doktora Tezinin özetidir.

Kaynakça

a) CD-Romlar

- Canier, Y., Lavenne, Ch., & Vetter, A. (2000). *Tempo*. Paris: Didier.
- Chevalier, Y., Derville, B. & Perin, D. (1996). *Je vous ai compris 1, 2 et 3*. Paris: Neuro-Concept.
- Deparis, F., & Thibeault, M. (1997). *Pour tout dire 1 et 2*. Paris: Neuro-Concept.
- Muller, B., & al. (1998). *Tell me more 2*. Paris, Auralog.
- Soulard, F., & Anhoury, D. (2000). *Funambule: Le Français en action*. Paris: Didier (FIPF et TV5).

b) İnternet Siteleri

- Accord:* <http://didieraccord.com>, 18.01.2002
Bonjour de France: <http://www.bonjourdefrance.com>, 18.01.2002
Civilisation Française: <http://www.cortland.edu/flteach/Index.html>, 18.01.2002
Funambule en Ligne: <http://www.funambule.com>, 18.01.2002

c) Eserler

- Ataseven, F. (1988). Değişen sınıf içi öğretim ortamları ve şarkıların yabancı dil öğretiminde araç olarak kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3: 198-198.
- Baron, G-L., & Bruillard, E. (1996). *L'informatique et ses usages dans l'éducation*. Paris: PUF.
- Cembalo, S. M. (2001). Les TIC et l'orale. *Le Français Dans le Monde* (Numéro spécial) *Recherches et applications: Oral: Variabilité et apprentissage* (pp. 143-152). Paris : Clé International.
- Lancien, T. (1998). *Le multimédia*. Paris : Clé International.
- Mangenot, F. (1998). Classification des apports d'Internet à l'apprentissage des langues. *Apprentissage des Langues et Systèmes d'Information et de Communication*, 1(2) : 133-146.
- Chomsky, N. (1959). A review of B. F. Skinner's verbal behavior. *Language*, 35(1): 26-58.

Ek – 1: CD-Romların çözümlenmesinde kullanılan ölçek (grille d'analyse)

1- YAZILIMIN GENEL YAPISI	
1.1. Teknik ve eğitsel özellikleri	
Yazılımın adı	-
Yayın tarihi	-
Yazar-Programcı	-
Yayımcı	-
Gerekli donanım	-
Hedef dil	- Fransızca
Yönergelerin dili	-
Ürün (support)	- CD-Rom / Disket / Sabit disk
Yazılımın türü	- Salt ders / Görsel-işitsel bir dokümanın işlenmesi
Alan	- Genel Fransızca/ Özel alan Fransızcası
Hedef kitle	- Yeniyetmeler/ Yetişkinler/ Öğretmenler
Düzye	- Başlangıç/ Orta/ İleri
Dilsel beceri (ağırlıklı olan)	- Sözlü anlama/ Sözlü anlatım - Yazılı anlama/ Yazılı anlatım
Amaç (lar)	- Sözcüksel/ Dilbilgisel / Sesletimsel /Kültürel
Yaklaşık öğretim zamanı	- (saat olarak)
1.2. İçerik	- (genel yapı)
2. YAZILIMIN ÇÖZÜMLENMESİ	
2.1. Kaynaklar	- Video/ Ses kayıtları/ Metinler/ Resim/ Diğerleri
2.2. Alıştırılmalar/ Etkinlikler	- Sorular (Çoktan seçmeli, Boşluk doldurma, Yeniden kurma, Eşleme) /Tekrarlama/ Dönüştürme/ Yönlendirilmiş okuma/ İmleme/ Sesli dikte /Benzeşim/ Oyun (Bulmaca, asmaca vb.) / Sözcük-Resim birleştirme/ Diğer...
2.3. Gezinme/ İzlenen eğitsel yol	- Önceden belirlenmiş /Yönlendirilmiş/ Serbest
2.4. Dönüt ve Ölçme-Değerlendirme	- Doğrudan (kapalı uçlu sorular için) - Dolaylı (açık uçlu sorular için)
2.5. Tamamlayıcı (yardımcı) arka plan araçları	- Dilbilgisi fişleri/ Sözlük/ Filmlerin yazı dökümü/ Çeviri /Bağlamsal yardımlar/ Alt yazı / Diğer...
3. BİREŞİM (SENTEZ) / OLASI KULLANIM DURUMLARI	

Ek- 2: Sitelerin çözümlenmesinde kullanılan ölçek

1. SİTENİN TEKNİK ÖZELLİKLERİ	
Sitenin adı	
İşlenen doküman(lar)ın türü	- Resim+ses+ metin / Ses + metin/ Resim +metin/ Sadece metin
Yazar-Tasarımcı	-
Sitenin ait olduğu sektör	- Dernek ya da özel kuruluşlar/ Resmi (devlet) / İlk ya da orta öğretim kurumları/ Üniversite/ Proje/ Yayınevi...
Tasarlanma tarihi	-
Sitenin adresi	-
Güncelleme	- Düzenli olarak güncelleniyor ya da hiç bir zaman güncellenmiyor
Gerekli donanım	-
Fiyatı	- Ücretsiz ya da ödemeli
2. EĞİTSEL ÖZELLİKLERİ	
Hedef dil	- Fransızca/ İngilizce /Almanca/ İspanyolca
Alan	- Genel Fransızca/ Özel alan Fransızcası
Hedef kitle	- Yeniyetmeler/ Yetişkinler/ Herhangi bir dilsel topluluk
Düzye	- Başlangıç/ Orta/ İleri
Dilsel beceri (ağırlıklı olan)	- Sözlü anlama/ Sözlü anlatım - Yazılı anlama/ Yazılı anlatım
Amaç (ağırlıklı olan)	- Sözcüksel/ dilbilgisel/ sesletimsel/ kültürel/ iletişimsel
Sözlü dil	- Var/ Yok
3. SİTENİN ÇÖZÜMLENMESİ	
Genel yapı/ İçerik	
Alıştırmalar/ Etkinlikler	- Geleneksel yapısal alıştırmalar/ Benzeşim/ Oyunlar...
Yönlendirme (guidage)	- İşlevsel yönlendirme (Gezinim/ Yükleme) - Eğitsel yönlendirme: • Yönergeler • Yardımlar • Yanlışların tekrar ele alınması ve eğitsel dönüt
Eğitsel amaçlı arka plan araçları	- Dilbilgisi fişleri /Sözlük/ Ses kayıtları ya da filmlerin yazı dökümü/ Çeviri/ Arama motorları/ Tartışma odaları/ Elektronik posta/ Program ya a belge indirme
4. BİREŞİM (SENTEZ) / OLASI KULLANIM DURUMLARI	

Ek- 3: Çoklu-ortamlı araçlarının soy ağacı

